

Non olet jsou dvě latinská slova a znamenají po česku něco nesalonního: *nepáchne* — *nesmrdí*. Sueton a Dion Cassius, římské historikové doby císařské, vypravují, že Vespasianovi vytýkal syn jeho Titus, proč že obtížil daní pisoáry římské; ta daň nezdála se mladému Titovi dosti honetní. Otec neodpověděl na otázku přímo, nýbrž příležitostně ukázal synovi peníze získané tímto způsobem a dal mu přičichnouti k nim. „Páchnou?“ zeptal se imperátor syna. „Nepáchnou,“ odvětil Titus. „A přece jsou z...“ namítl cynicky otec a jmenoval pramen tohoto příjmu.

„Non olet.“ „Nepáchne.“ „Nepáchnou.“ Nikoliv: peníze nepáchly nikdy průměru lidství, byť byly vydřeny třebas z mošny žebrákovy, vylisovány třebas z lidských mrtvol, vyždímány třebas z mozku básníkovy nebo myslitelova. Jen výjimečně vyskytovala se *před válkou* individua trpící jakousi hypochondrií mravního čichu, jakousi úzkostlivostí a vrtošivostí svědomí, jakousi podezřelou podezíravostí k původu peněz; než individua ta končila pravidelně v blázinci a pod kuratelou, nevytěčila-li se zavčas ze svých pošetilých skrupulí, nebezpečných hmotnému i mravnímu bytu jejich bližních. Ale i tato zcela zrůdná individua, snad kletbou atavismu trpící, vymřela za války úplně nebo jejich orgán ztupěl — pardon: *znormálněl*. Psychiatři ujistili mne alespoň, že ani v ústavech pro choromyslné není *nylní* duševně nemocných, kteří by trpěli oblouzením, jako by byly na světě vůbec nějaké peníze, jichž původ může býti nekalý, kterých bylo získáno nečestně nebo potupně.

A jak jinak? Tolik pojmů, ideí, institucí, ctihodných, důstojných a velebných nad vše pomýšlení, svatosvatých a nedotknutelných lidstvu po celá tisíciletí, oblévaných ambrou a kadidlem, pomazaných křížmem a oleji tisíci a tisíci velekněží v chrámech a katedrálách všeho druhu a způsobu, rozkládá se nejen před naším zrakem, ale, žel, i před naším nosem; a kolem tebe dokola na ulicích, na silnicích, na kopcích a v lesích, všude, všude leží mršiny těchto tradičních hodnot i nehodnot a rozkládají se nejen v jarním a letním, nýbrž i v podzimním a zimním slunci. Neboť, zdá se, není pro ně již a nebude pro ně již ledu, k němuž by se mohly přiložit, aby byly konservovány jako argentinské maso. A puch, který z nich stoupá k nebesům, dusí dvakráte ubožáky lidí, kteří spojovali s nimi vždycky jen představu kadidla a myrhy: dusí a mate lidské ubožáky, zdá se alespoň. Není to pak přirozené, že v tomto morovém, mršinovém ovzduší zakrsává rychle mravní cit, kde byl ho posud jakýsi nepatrný zbytek, a ztrácí se úplně? Neboť co s ním v tomto novém ovzduší? Neškodil by přímo svému nositeli zde, kde s užitkem jest jen čenich hyen sbíhajících se na opuštěná bojiště a hodujících na ostavených mrtvolách.

Nikoliv! Nepáchnou! Nepáchnou dnes ani peníze, ani lidé, kteří těch peněz nabyli — ať jakkoli. A nač by také páchli? Jsou přece ještě na světě voňavky, byť velmi zdražené a byť německého původu. Ale již před válkou, pamatuji se, německý průmysl bojoval na tomto poli s průmyslem francouzským, a jak mne ujišťoval jeden pražský parfumér, — ne s nezdarem. Proto jen jeden stav má v dnešním položení příjemnou vyhlídku, že bude páchnouti za všechny ostatní. A to budou: chudáci, žebráci, ožebračenci. Přirozeně: kde by vzali na zdražené voňavky? Ostatně: nač jest policie, než aby se postarala o to, aby páchli v ústraní?

Tedy: Nepáchne u nás nyní *nic* a *nikdo*. Nepáchne na příklad Karásek a nepáchne Moderní revue. Páchli poněkud zjemnělým čichům mravním před válkou, ale již tenkrát čenichy dobře vlastenecké nás ujišťovaly, že jest to zbytečná hypochondrie, ne-

místné estétství; a dnes, kdy se leckdo sešel s leckým u jednoho žlábků a jednoho korytka a nepáchnou si vzájemně, co by na nich dnes komu páchlo? Zápach jest disonance: rozpor mezi pachem ovzduší a pachem jednotlivcovým. A my jsme dnes všichni svornostáři i čichoví. Demokracie všecko vyrovnává: není nížin, není výšin — zplanýrováno všecko. Tak se vysvětluje ta skutečnost, nad níž si budou lámati hlavu lidé budoucnosti, že *aristokrat* Karásek udělal kariéru až v *demokratické* fázi českého národního života. Musila přijít válka, aby se našli čichové jemu úměrní a uzpůsobení.

Dnes týden snažilo se několik spisovatelů ustavujících jakýsi podryvný Syndikát napovědět mezi řádky, jako by páchly zisky českých nakladatelů. Ale myslím, že slavné konsorcium nakladatelské učiní takovým insinuacím brzy přítrž a poučí české obecnstvo o pravém stavu věci. Těším se nesmírně na chvíli, až se dočtu v novinách v dlouhém zaslánu nebo dokonce v části lokáلكové, že nepáchne žádný český nakladatel a že nepáchnou nijaké peníze nakladatelem vydělané; až nám obšírně dokáží, že páchne-li co na nakladatelích, jsou to jen jejich automobily — ale to jest ovšem zápach vědecky i mravně přípustný, poněvadž technicky nutný, neboť až dosud nepodařilo se vědě zkonstruovati automobil, který by voněl jako *Muguets* nebo alespoň jako *Flores de Tokio* nebo *Cuir de Russie*. A že ostatní uboží nakladatelé ani s tohoto zápachu nic nemají, neboť polykají jej, jak známo, chodci uliční a silniční, a nikoliv pasažérové. Ať nás přesvědčí, že nikdy nezbohatli z krve nebo z mozku spisovatelů, nýbrž z mozolů vlastních rukou, a přinesou na důkaz svého tvrzení fotografické snímky dlaní půl tuctu našich nejslavnějších chleboďárců. Až odkáží posléze do říše báji a legend, kam dávno již patřili, Němcovou umírající půl zimou, půl hladem, Nerudu pronásledovaného utkvělou myšlenkou, že na stará kolena zahyne nouzí, Vrchlického tetelícího se ranním chladem na chodníku kteréhosi náměstí a čekajícího, až se otevře krám chleboďárcův a s ním jeho pokladna, více méně neochotná vyplatiti mu zálohu.

Znova tedy: nepáchne u nás nyní *nic* a *nikdo*. Řekl jsem to

s nejlepším svědomím nedávno kteréš Excelenzi, když se mne tázala, není-li v Čechách cítit nyní jakýsi miasmatický pach nebo puch. Nikoliv, Excellence, odpověděl jsem, popřev svého strýce Hamleta, není *nic* shnilého ve státě dánském. Ale přece, mínila po chvíli Excellence, přece: víte, chvílemi zdá se mně, jako by jakýsi čoud... jakoby z ukrytého ohně. „To asi od souseda,“ ujistil jsem starostlivého hodnostáře, „ani takového pachu není u nás. Vanou teď bouřlivé větry a zanášejí různé pachy z ciziny. Ale u nás: nic a nikde.“

Jen s jedním člověkem setkal jsem se, kterému páchnou ne sice peníze ani lidé, nýbrž věci, výrobky válečné doby. Čichá k válečnému petroleji, čichá k válečnému mýdлу, čichá snad i k válečné kolomazi a po každé: ne, páchne to, páchne to člověčinou, umrlčinou. Ujistil jsem ho, že jsou to hloupé francouzské bajky, šířené na ostouzení statečných odpůrců, jichž není možno zdolati otevřeně, čichem proti čichu, jako by používali tuku z těl padlých vojáků na výrobu kolomazi, ale on skáče mně do řeči a ujasňuje mi svou původní myšlenku.

— Ne tak, ne tak... tak to nemyslím. Nýbrž: konec konců jsme všichni živi z těch mrtvých. Oni nám vykupují život přímo a nepřímou. Není jiného bohatství národního než zdraví, statní, čestní lidé. Proto živobyť tak podražilo, že jejich život tak zlacíněl...

„Člověče,“ vzkřikl jsem, „v jakých záhadných protikladech to myslíte a mluvíte! Zdá se, jako byste zaspal celou moderní válečnou epochu lidství. Není dnes nic drahého, jako není nic laciného; není nic vonného, jako není nic smrdutého. To jsou sudidla úředně zakázaná. Jest jedna jediná zájmová nivelace: *všichni, všechno* — *nic, nikdo*. Jakou to máte mentalitu? Dovolte, abych vás politoval, můj žalný předválečný mastodonte. Přeorientujte si, prosím, laskavě svůj čich a s ním svou soudnost. Jinak by se vám mohlo přihoditi, že byste záhy páchl vy nám — nám, jimž jinak nic a nikdo nepáchne!“